13. ԱՌԱՆՑ ՀՈՐԸ ՆԱՆ ՄՈՐԸ ՊԱՀԱԾ ԱԽՃԻԳՅԸ

Ինիս ա, չինիս մին թաքավեր։ Ըտրան ինիս ա մին տղա, էտ տըղին փըսըկվելի վա̈ղա̈ն ա ինիս։

Հա̈րը ըսես ա.— Ա՛ բալա, փըսըկվելի վա̈ղա̈տ ա, եք մին ախճիգյ օղի, փսակվե։

Տղան ըսես ա.— Ցըես պիտի հանց ախճիգյ օզիմ, վեր վեչ հա̈ր ինի պաշած, վըեչ մար։— Ըսես ա, եր կընաս, քյինիս։

Քյինիս ա, քյինիս, ուրուգյումը մին պառավ կընգա տան ղոնաղ ընգնես։ Էտ տղան լոխ էտ տանը նաղլ ա ընես։

Էտ կնեգյը ըսես ա.— Էտ պըենը ջատ տժեր ա։ Ուռութանան եր կը կենաս, քյինիս, հըղեցը քյըեզ ջըհլա̈կան ա մին բաղ, մաչին էրկու նուռնի ծառ։ Ամեն մին ծառան մինը կկտրիս։ Քյըեզ ըսըլական ըն. «Մինն էլ կըտրի, մինն էլ, մինն էլ կըտրի», ամմա կտրիս վեչ։ Էտ նուռնը յոր կօնիս քյինիս։ Առաչըտ ճուր ա կյըլական։ Էտ նուռնը վըեր ճուր-ճուր անե, մինը կը կըտրիս, քըցիս ճուրը։

Էտ տղան միկա վըեսկե յա տաս պռավեն, ինքը քյինիս։ Քյինիս ա, քյինիս, պըտըհես մին բաղու։ Երկու նուռն ա կտրես, տինիտ ջուրումը էլհա քյինիս։ Տըսնաս ա մին կուճի կյետ։ Ըտեղ էտ նուռնը ճուր-ճուր ա ընես։ Էտ տղան նուռնը կտրես ա, քցիս ճուրը։ Ամմա ճուրը ցմըքես ա։ Էրկունջի նուռնը հա̈լա̈ 'իտի մնաս ա ջուրումը։ Էտ տղան մըտըծես ա, ըսես ա, թա մնաս ա մին նուռնը, էս հի՞նչ պիտի անիմ։ Տըսնաս ա, վեր էլա մին ըխպըրի ճուր եկավ։ Դա̈ստի էտ նուռնը կտրես ա քցիս ճուրը։ Տըսնաս ա մին կյեռթնուկ տուս

եկավ։ Վերշը էտ տղեն վըեննը կացած տըեղը էտ կյեռթնուկը մին հուրո̈ւ փա̈րի ախճիգյ ա տըռնաս։

Ըտեղ ախճիգյը ըսես ա.— Ցըես ըստեղ կենամ, տու քյինի սազանդար երկալ եք, ընծելավ քյնինքյ ծեր տոն։

Տղան ըսես ա.— Փախչիս վըեչ հա՞։ Ըտրա հետե ախճիգյը սանդըրը տո̈ւս ա ունես, մին չինա̈րի ծառ ա տըռնաս ըխպըեն քշտեն, էտ ախճիգյը վեր ըսես ա՝ քըշաց, քըշընաս ա, պիցիրա̈ց, պիցըընա'ս ա։

Էտ ախճիգյը՝ վըեր ծառը քըշընաս ա, եր ա ինիս ծառեն էն երի ճըեղնը։ Տղան հղե յա ինիս ո̈ւրա̈նց տոն։ Թաքավերեն տանը ծառան, մին կյըեշ ախճիգյ, կյաս ա ճո̈ւրը, տըսնաս էտ ըխճկանը շափաղը տված ճիրին։ Դա̈ստի գյիդա̈ս ա, վեր էտ էն ախճիգյն ա։

Էտ ծառան սիրիս ա ինըմ Թաքավերեն տըղեն։ Էտ ըխճկանն ըսես ա.— Քըշաց, յըես էլ կյամ կոշտտ։

Էտ հըրեղան ախճիգյը ծառը քըշըցնես ա, ծառան էլ ա քինիս կոշտը, ըսես.— Դե մին շո̈րերդ ինձ տո, տըեսնամ ինձ յրա կյաս ա։

Լհա̈ կյընաս ա, պըծնես, էտ հըրեղան ըխճկանը կուփի տաս, քցիս ըխպըրին նովը։ Էտ ախճիգյը ճրին իրեսեն մին փունջ մընեշա̈գյ ա տըռնաս։ Թաքավերեն տղան զուռնա-ղըվալավ կյաս ա, տըսնաս մին փունջ մընեշա̈գյ ճրին իրեսին, դա̈ստի յոր ունես, տինիս ջուրումը։

Կյաս ըն էտ չինա̈րո̈ւն հինչքան ըսես ըն՝ քըշաց, չինա̈րին քըշընաս չի, թա̈ էտ ախճիգյը եր կյա։ Պիրիս ըն ծառը կտրես։ Թաքավերեն տղեն աղուն կթես ա, գյիդա̈ս ա, վեր ո̈ւրա̈ն տըեսած ախճիգյը չի՞։ Տընես ըն տոն։

Մին քանի օրանը ետը էտ առաշվա ծառան, վըեր էտ տըղեն կընեգյըն ա տըեռալ, մարթին ծեռքան մընեշակեն փոնչը ինքյ ա ունես քցիս փիշը։ Էտ մընեշա̈կեն փոնչը մոխեր ա տըռնաս։ Մոխերը կտրես ըն քցիս հայաթը։ Հըյաթումը մին ճուղպուրե ծառ ա տըռնաս։ Ամեն մին օր Թաքավերեն տղան քյինիս ա էտ ճուղուպրեն տակեն դինջընաս։

Տահանց մին խոխա յա ինիս, կնեգյը ստիրիս ա, վըեր մարթը էտ ծառը կտրե, ուրուրուց շինին։ Պիրիս ըն, կըտրես։ Կտրես տեղը մին տաշեղ ընգնես ա մին պառավ կընգա պուժկու մաչ։ Էտ տաշեղը ըտեղ հա̈մա̈ն ախճիգյն ա տըռնաս։ Միշտ եր ա կընաս, տոնը հըվըքես, սրփես, շինես։ Պառավը մին հետ կյողլ ա կընաս, փըռնես էտ ըխճըկանը։ Ըտահանք մին տեղ ըպրես ըն։

Էտ ախճիգյը ըսես ա.— Հո՞ւնց անիմ վեր թաքավերեն տղան գյիդա՜ իմ ըստեղ ինիլը։

Էտ պառավ կընեգյը ըսես ա.— Քյինիմ ա՜սիմ, վեր մեր տանը մին խոխու հաղալիք շինող կա, եկ խուխետ հետի հաղալիք շինել տու։

Թաքավերեն տղան կյաս ա, վրեր ուրա՜նց խոխեն հետե հաղալիք շինիլ տա։ Պռավեն տանը ախճիգյը ըսես ա.— Քյինի մին հիլի էլ պեր, մին տենակ էլ, մին նոռն էլ, ընդրանա ետը շինիմ։

Թաքավերեն տղան տահանք պիրիս ա, տաս ուրա՜ն, ինքյը փըրդեն քըմակեն կյողյը կընաս։ Էտ ախճիգյը նի յա մընեես էն մին փիրղին քամակը, սկսես դա՜րդերը մին-մին պատմելը. «Ա՛ տենակ, յըե՞ս պենվամ, թա՞ տու պինվաս։ Ա՛ նոռնը, յըե՞ս պճղվիմ, թա տո՞ւ, ա՛ հիլի, յըե՞ս կոտրվի՞մ, թա՞ տուս։ Նոռնը պճղվես ա, հիլին ճըք-ճըքուտես ա, տենակը պինվաս ա, լհա՜ էտ ախճիգյը ուղիս ա, թա տենակը յոր օնե սրերտը կոխե, էտ լոխ թաքավերեն տղան ըսկընաս ա, քյինիս դա՜ստի տենակը ծըերքան ինքյ ունես, թուղես չի, վեր ուրա՜ն վնաս տա, էտ ըխճըկանը յոր ա ունես քյինիս տոն։ Ուրա՜ն կընգանը ծիյին հաքյվան կըպես ա, հըյաթավը մին շոռ ըծես, ըսպընես։ Խուխեն էլ տաս ա, վրեր մին ղուլուղչի տանե, պահե։

Էտ ըխճըկանը նըհետ էտ տղան փըսկվես ա, հըրսանիքյ ըն ընես, լոխճին ըսես։— Հագիր էսա ճարալ ըմ առանց հա՜ր, առանց մար պաչած ախճիգյը։ Մին լա՜վ քյեփ ըրեքյ։

Ըտեղ լա՜վ ըպրես ըն։ Էտ ըխճըկանը աշկին ըրտասունքը ցըմըքես ա։ Լա՜վ-լա՜վ խոխերք ա պիրիս, ուրա՜ն խըխորցավ նան մարթավը ուրխընաս ա։